

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Hejwowska SO del. do SA Bożenna Rolińska
Protokolant: sekr. sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2016 r. w Lublinie

sprawy B. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji wnioskodawcy B. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 29 października 2015 r. sygn. akt IV U 831/15

oddala apelację.

Bożenna Rolińska Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Barbara Hejwowska

III AUa 37/16

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 3 czerwca 2015 r. odmówił wnioskodawcy B. R. ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, ponieważ wnioskodawca do dnia 1 stycznia 1999 r. nie osiągnął okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego 25 lat oraz nie udokumentował 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Zamościu wniósł wnioskodawca B. R. domagając się uchylenia decyzji i przyznania prawa do emerytury przy uznaniu do ogólnego stażu ubezpieczeniowego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 6 września 1968 r. do 29 października 1970 r. oraz jako pracy w warunkach szczególnych okresów pracy: w (...)w W. od 30 października 1970 r. do 20 października 1972 r., w(...)w W. od 1 września 1977 r. do 31

sierpnia 1978 r., w Zrzeszeniu (...) od 1 września 1978 r. do 31 grudnia 1979 r. oraz pracy wykonywanej jako kierowca samochodu ciężarowego w ramach prowadzonej działalności gospodarczej od 1 stycznia 1980 r. do 31 sierpnia 1991 r. i od 8 września 1994 r. do 30 czerwca 1998 r.

Sąd Okręgowy w Zamościu wyrokiem z dnia 29 października 2015 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca B. R., ur. (...), wnioskiem z dnia 3 maja 2015 r. wystąpił o ustalenie prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych. W wyniku rozpoznania tego wniosku organ uznał, że wnioskodawca legitymuje się okresem składkowym wynoszącym 23 lata 4 miesiące i 10 dni okresów składkowych, w tym 2 lata 10 miesięcy i 2 dni wykonywania pracy w warunkach szczególnych w (...)w W. w okresie od 30 października 1974 r. do 30 sierpnia 1977 r. na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego wykonującego prace kierowców ciągników, kombajnów oraz pojazdów gąsienicowych – okoliczności bezsporne. Wnioskodawca nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Wobec nie udowodnienia 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach organ wydał zaskarżoną decyzję.

Decyzją z dnia 26 czerwca 2015 r. organ rentowy zmienił zaskarżoną decyzję w części dotyczącej ogólnego stażu pracy przez uznanie, jako okresu uzupełniającego, pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym rodziców od 9 czerwca 1968 r. do 30 września 1970 r. i po doliczeniu tego okresu do dotychczas uznanego okresu składkowego, uznano że wnioskodawca udowodnił 25 lat stażu sumarycznego.

Sporny w niniejszej sprawie pozostawał zatem 15-letni wymagany okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

B. R., do dnia 1 stycznia 1999 r.:

był zatrudniony w (...)w W. od 1 października 1970 r. do 20 października 1972 r. na stanowisku kierowcy ciągnika (2 lata i 20 dni)

odbywał zasadniczą służbę wojskową od 25 października 1972 r. do 18 października 1974 r. (1 rok 11 miesięcy i 25 dni)

był zatrudniony w (...)w W. od 30 października 1974 r. do 31 sierpnia 1977 r., wykonując prace kierowcy ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych na stanowisku kierowcy ciągnika kołowego (2 lata 10 miesięcy 2 dni)

był zatrudniony w (...)w W. od 1 września 1977 r. do 31 sierpnia 1978 r. (1 rok) jako kierowca samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony

w okresie od 1 września 1978 r. do 31 grudnia 1979 r. (1 rok 4 miesiące) wnioskodawca świadczył usługi transportowe, prowadząc działalność w ramach Zrzeszenia (...). W tym okresie wnioskodawca nie był zatrudniony na podstawie umowy o pracę i nie udowodnił opłacania składek na ubezpieczenie społeczne

w okresie od 1 stycznia 1980 r. do 31 sierpnia 1991 r. oraz od 8 września 1994 r. do 30 czerwca 1998 r. (15 lat 5 miesięcy i 23 dni) wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, świadcząc usługi transportowe.

Ustaień faktycznych Sąd dokonał na podstawie akt organu rentowego i w oparciu o zeznania wnioskodawcy złożone w trybie art. 299 k.p.c. w związku z art. 304 k.p.c., które Sąd obdarzył wiarą w całości, bowiem znajdują oparcie w dokumentach zgromadzonych w sprawie.

Z poczynionych ustaleń wynika, że wnioskodawca B. R. udowodnił ostatecznie staż sumaryczny w wymiarze 25 lat (po uwzględnieniu okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców) oraz bezsporny okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 2 lat 10 miesięcy i 2 dni w czasie zatrudnienia w (...)w W. od 30 października 1974 r. do 31 sierpnia 1977 r., co potwierdził świadectwem wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 10 lutego 2015 r.

Sąd oddalił wniosek B. R. o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków na okoliczność pracy w warunkach szczególnych w pozostałym brakującym okresie 12 lat 1 miesiąca i 28 dni, dlatego że w pozostałym okresie aktywności zawodowej wnioskodawca nie był w stanie udowodnić takiego okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, gdyż wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego w ramach działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy orzekł, że stosownie do treści art.184 ust.1 i ust.2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2015 r.748) ubezpieczonemu mężczyźnie urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (czyli na dzień 1 stycznia 1999 r.) osiągnął:

1/ okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury, tj. 15 lat oraz

2/ okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (tj. 25 lat).

W świetle § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43), okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń w wysokości i na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, a rodzaje prac i stanowisk pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze określają przepisy powołanego rozporządzenia, a także zarządzenia właściwych ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz centralnych związków spółdzielczych wydane z upoważnienia §1 ust.2 powołanego rozporządzenia.

Odnosząc się do spornych okresów pracy wnioskodawcy Sąd Okręgowy stwierdził, że w myśl § 1 ust. 1 rozporządzenie stosuje się jedynie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (stale i w pełnym wymiarze czasu pracy) wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach. Tak więc przepisy powołanego aktu prawnego w ogóle nie znajdują zastosowania do osób prowadzących działalność gospodarczą.

Zarówno ze sformułowania użytego w art. 32 ust. 1 „ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku niższym (...)”, jak też z wyraźnej treści § 1 ust. 1 cytowanego rozporządzenia „rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymienione w § 4-15 rozporządzenia (...)” jasno wynika, że przewidziana swoista ulga w postaci możliwości przejścia na emeryturę w wieku obniżonym w związku z pracą w szczególnych warunkach przysługuje tylko i wyłącznie pracownikom, tj. osobom definiowanym zgodnie z art. 2 Kodeksu pracy jako osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę. Powyższe stanowisko jest ugruntowane w orzecznictwie – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2004 r. II UK 246/03 (OSNP 2004/20/358), wyrok SN z dnia 25 stycznia 2005 r. I UK 142/04 (OSNP 2005/17/272) czy wyrok z dnia 8 maja 2008 r. I UK 354/07 (OSNP 2009/17-18/237). W orzeczeniach tych Sąd Najwyższy wskazywał, że zarówno praca na podstawie umowy agencyjnej, pomimo że stanowiła ona tytuł do ubezpieczenia społecznego, tym samym były od niej odprowadzane składki, jak też praca w charakterze członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie dają prawa do przejścia na emeryturę w wieku niższym niż podstawowy wiek emerytalny z uwagi na zatrudnieni w szczególnych warunkach, o których mowa w art. 32 ustawy emerytalnej. W wyroku z dnia 8 maja 2008 r. wskazano przy tym, że prawo to nie przysługuje ubezpieczonemu z tytułu zatrudnienia na innej podstawie niż umowa o pracę (chodziło wtedy o umowę o pracę nakładczą), choćby osoby te wykonywały zatrudnienie w szczególnych warunkach. Zatem nawet praca w trudnych i obciążających dla zdrowia warunkach nie daje prawa do emerytury w obniżonym wieku jeżeli nie była wykonywana w ramach stosunku pracy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2013 r. III AUa 1393/12).

W sprawie bezspornym było, bo przyznanym przez wnioskodawcę, że w okresie od 1 września 1978 r. do 31 grudnia 1979 r. prowadził usługi transportowe w ramach Zrzeszenie (...), a w okresach od 1 stycznia 1980 r. do 31 sierpnia 1991

r. i od 8 września 1994 r. do 30 czerwca 1998 r. wykonywał usługi transportowe w ramach działalności gospodarczej. W okresach tych wnioskodawca nie był pracownikiem i w związku z tym nie ma podstawy prawnej do zaliczenia tych okresów do okresu wymaganego do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Sąd Okręgowy podniósł również, że powołana przez wnioskodawcę uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r. nie dotyczy wnioskodawcy, ponieważ wyjaśnia ono kwestię uprawnień do prawa do wcześniejszej emerytury osób zatrudnionych u prywatnych pracodawców na podstawie umów o pracę.

Od tego wyroku apelację wniósł wnioskodawca B. R. zaskarżając wyrok w całości. Z treści apelacji należy wywnioskować, że zarzuca wyrokowi naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię przepisów rozporządzenia Rady Ministrów poprzez przyjęcie, że wykonywanie pracy kierowcy samochodu ciężarowego podlega uwzględnieniu do pracy w warunkach szczególnych bez względu na podmiot zatrudniający. Wnosiło zmianę wyroku i przyznanie prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy prawidłowo rozstrzygnął sprawę, orzekając, że prawo do uregulowanej w art.32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 roku, poz.748) emerytury w niższym wieku przysługuje wyłącznie pracownikom, którzy poza spełnieniem warunku osiągnięcia wieku 55 lat dla kobiet i 60 dla mężczyzn oraz wykazaniem wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego odpowiednio 20 i 25 lat legitymują się ponadto 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Poza sporem w niniejszej sprawie jest fakt wykonywania przez wnioskodawcę pracy w charakterze kierowcy ciągnika, kombajnu lub pojazdu gaśnicowego oraz kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony w okresach zatrudnienia w (...) w W. od 1 października 1970 roku do 20 października 1972 roku w (...)w W. od 30 października 1974 roku do 31 sierpnia 1978 roku przez okres łącznie 5 lat, 10 miesięcy i 21 dni a z doliczeniem okresu służby wojskowej od 25 października 1972 roku do 18 października 1972 roku – 7 lat, 10 miesięcy i 22 dni.

Poza tym okresem zatrudnienia, wnioskodawca prowadził własną działalność gospodarczą jako osoba prowadząca działalność gospodarczą w zakresie usług transportowych w ramach Zrzeszenia (...) od 1 września 1978 roku do 31 grudnia 1979 roku i samodzielnej działalności od 1 stycznia 1980 roku do 31 sierpnia 1991 roku i od 8 września 1994 roku do 30 czerwca 1998 roku. w tym okresie podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej a nie z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, które reguluje kwestie emerytury w niższym od powszechnego wieku emerytalnym zostało wydane z upoważnienia i w ramach delegacji ustawowej, zawartej w art. 55 nieobowiązującej już ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Określone w nich świadczenia przysługują tylko pracownikom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę i w pełnym wymiarze czasu pracy przy pracach (na stanowiskach pracy) określonych przepisami wyżej wymienionych aktów prawnych. Według zaś art. 5 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin określenie pracownik oznacza osobę pozostającą w stosunku pracy w myśl kodeksu pracy, a zatrudnienie - wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy. Za takim stanowiskiem przemawiają także i te względy, że zgodnie z § 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń określonych w tymże rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Należy też dodać, że z samego tytułu omawianego rozporządzenia wynika, że jego regulacja dotyczy takich wyłącznie pracowników, a więc pozostających w zatrudnieniu w ramach stosunku pracy. Na gruncie rozpoznawanej sprawy oznacza to, że wykonywanie czynności w ramach prowadzonej działalności pozarolniczej nie jest zatrudnieniem w ramach stosunku pracy, stąd też okres takiej działalności, mimo

że objęty ubezpieczeniem, nie jest wliczany do okresu pracy w szczególnych warunkach, od osiągnięcia którego uzależnione jest uprawnienie do wcześniejszej emerytury.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela argumentację prawną Sądu Okręgowego i przyjmuje za własną. Wykładnia przytoczonych przez Sąd I instancji przepisów była przedmiotem wielu orzeczeń Sądu Najwyższego i stanowisko sądów co do zakresu stosowania przepisów dotyczących wykonywania pracy w szczególnych warunkach i uprawnień z tego wynikających wyłącznie do pracowników jest utrwalone. Kwestią tą zajmował się też Trybunał Konstytucyjny, który uznał, że przejściowe utrzymanie ustawowych przywilejów nabywania prawa do wcześniejszej emerytury przez pracowników na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach nie narusza konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej w stosunku do ubezpieczonych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w szczególnych warunkach (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 12 września 2000 r. -OTK 2000 nr 6 poz. 185). W orzecznictwie Sądu Najwyższego była już rozważana kwestia uprawnienia rzemieślników do wzrostu emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Mianowicie, w uchwale z dnia 21 stycznia 1986 r. III UZP 52/85 Sąd Najwyższy stwierdził, iż osoba podlegająca ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczą nie jest uprawniona do świadczeń przewidzianych w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Z tych względów i na mocy art.385 KPC Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako pozbawioną podstaw.